

Katoliški GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 Gorica, Riva Piazzutta, 18 - Tel. 83-177

PODUREDNIŠTVO:

34135 Trst, Vicolo delle Rose, 7 - Tel. 414646

Polletna naročnina Lir 3.000

Letna naročnina » 6.000

Letna inozemstvo » 8.000

Poštno čekovni račun: štev. 24/12410

Leto XXVII. - Štev. 2 (1334)

Gorica - četrtek, 9. januarja 1975 - Trst

Posamezna številka Lir 150

Mir - boleča in radostna beseda

Nekatere besede so polne sija in skrivnosti, čeprav zelo preproste in splošne, ter v dobah sprememb pomenijo in vsebujejo nejasne težnje in pojme.

Ob zatonu helenizma je bila to beseda Logos (tedaj je Janez pisal svoj evangelij), v 18. stoletju je bila to beseda Razum, v 19. stoletju Evolucija in Življenje.

Tudi v naših dneh imamo vžigajoče in bleščeče besede, ki so hkrati tudi temačne, npr.: Znanost, Edinost, Občestvo. Toda med temi besedami je morda najbolj priljubljena, boleča in radostna hkrati, ki vse pove v enem samem dihu in v enem samem klicu: Mir.

Nekaj zmede nujno ostane v teh preprostih, pa preroških izrazih. Vsakdo vanje stavlja različne pomene. Vsaka država, vsak narod, ki sprejema neko mirovno poslanico, ji daje čustveno barvo, ki jo je težavno opisati.

Mir je na videz brezglava dobrina, vedno potrebna, pa vedno vprašljiva, vedno nepogrešljiva, pa tudi ranljiva. Ko neko ljudstvo sliši izgovarjati besedo Mir, mu postane tesno pri srcu.

Miru si vsi želijo. K miru težijo vse ustanove nekega naroda, vzgoja otrok, besede in načrti njegovih predstavnikov. Celo tako nasprotno oblike miru, kakor so oboroževanje in atomsko zastraševanje, težijo končno k miru. Ideal tistih, ki morajo razkazovati svojo bojno moč je, da bi se je ne bilo treba nikoli posluževati in da bi se mogli zadovoljiti samo s strahom.

RAZLIČNO POJMOVANJE MIRU

Rekel bi, da vsakdo vstavlja v besedo mir dosti raznošen občutek. Nekateri naglašajo red kot sad miru, toda ta red je istočasno tudi priprava in vidna podoba miru. Radi navajajo Avguštinov stavek: »Mir je pomirjenost (tranquillitas) reda.«

Drugi so bolj skrivnostni ali vsaj bolj dinamični. V tem nepremagljivem gibanju, ki žene vest narodov, državnih poglavarjev, gledajo kot sredstvo miru manj ustanove in pogodbe kakor nalezljivo ljubezen. Pripravljeni bi bili reči v smislu Govora na gori: »Iščite božje kraljestvo, njegove pravice in mir vam bo naraven.« Drugače povedano: če hočete živeti v miru, morate stremeti više od miru, k ljubezni, k ljubezni ljudi med seboj.

Kristjani bodo rekli: »Glejmo še više! Težimo k ljubezni do Boga, v Bogu našem skupnem Očetu bo dana ljudem v izobilju medsebojna ljubezen. Zavladal bo mir, ne da bi na to mislili.«

Vse to bi podčrtalo dve med seboj povezani trditvi, in sicer:

1. V svoji veri in ljubezni — če ju zares živijo — imajo kristjani in posebej katoličani skrivnost miru med ljudmi. Njihova dolžnost je biti »tvorci miru«. S tem se bodo pokazali in tudi bodo »otroci božji«.

2. Naj bi vsi ljudje, čeprav so ali nasprotni ali tuji krščanskemu oznanilu, imeli s kristjani skrivno vez sodelovanja, želje in, upam si reči, neko zaroto, da bodo iskali mir kot otroci človeka.

SV. OČE V SLUŽBI MIRU

Zaradi tega je tisti, ki predstavlja veliko katoliško družino in istočasno, zaradi neke doslednosti in izžarevanja, tudi Kristusove in božje vernike ter ljudi dobre volje, to je rimski papež, prepričan, da ga bodo poslušali, ko govori o miru v tem trenutku svetovne zgodovine. Prepričan je lahko, da bo na tem planetu, razdvojenem v sporih, dosegel enodušno odobravanje, ki je že samo po sebi učinkovito za mir. Gotovo je, da bo pravičen mir zavladal na svetu tedaj, ko ga bodo vsi hoteli iskreno, pristno in učinkovito doseči in zanj prispevati tudi potrebne žrtve.

Popolnoma naravno je, da je v duši vladajočega papeža (ki ne nosi zastoj imena Pavel) dozorela misel, izbrati en dan in ga posvetiti miru na svetu. Prav primeren je bil začetek novega civilnega leta, saj je to dan želja in novega začetka.

Privikrat se je to zgodilo 1. januarja 1968. Koncentrični valovi te pobude so se razširili do skrajnih mej zemlje in bili ne samo pasivno sprejeti in zbudili valove odgovora, izmenjavo upanja in luči med narodi, ki so prejeli papežev poziv.

V vsem tem smo doživeli občutek veselosti, za katero se znanost in tehnika s tako ostrino zanimata. Sredstva obveščanja, »informacija« so posredovala poslano vsej zemlji. Ta »informacija« je zadržala (vsaj nekoliko) usodno gibanje propadanja, malomarnosti, ki bi moglo nekoč privedi do smrti človeškega rodu.

Prepričan sem, da ta preprosta izmenjava poslanic med papežem in narodi, ta odgovor narodov Pavlu VI. sestavlja skrivnostni dogodek, dejanje velike razsežnosti in globokega pomena, nadaljevanje preroških potoz, ki jih je Pavel VI. začel s svojimi potovanji, posvečenih potoz, ki so v svetu ustvarile neviden zaklad ljubezni in medsebojnega razumevanja.

JEAN GUITTON

član francoske akademije

Orientalno predodčenje razglašanja Gospodovega (epifanija) po treh Modrlh z Vzhoda

Oborožitev, vojna, mir

Eden najbolj vzvišenih trenutkov ob Kristusovem rojstvu je bil tisti, ko se je množica angelov oglasila nad betlehemskimi pašniki, zapela slavo Bogu in voščila mir ljudem, ki so Bogu po volji.

Postavljen pa je pogoj: miru bodo deležni ljudje, ki si ga bodo z delom zaslužili in bodo zato Bogu všeč. Ta mir bo celo popolnejši, kakor si ga ljudje zamišljajo. Prišel bo prav po Kristusu, v dušo vsakega človeka.

Toda kako malo je človeštvo prisluhnilo angelskemu voščilu. Če si mislimo mir kot nasprotje vojne, potem je bil morda še največji prav v času Odrašenikovega rojstva. To je bila vsem ljudstvom vsiljena »pax romanas«. Bil je to mir posebne vrste, ki ga je Rim jamčil s petindvajsetimi legijami, ki so vzbujale strah tedanjemu svetu. Te legije so se začele krhati že nekaj let kasneje.

Nove vojne so se pokazale na obzorju. Ljudje — najimenitnejše bitje na tem svetu — so se med seboj borili skozi vso zgodovino prav do današnjih dni in to še naprej počenajajo. Američan Cummings, ki je baje največji trgovec z orožjem na svetu, niti malo ne podvomi o bodočnosti svojega poklica. Takole se je odrežal pred časnikarji: »Orožje je znak človekove nepopolnosti, blaznosti. Civilizacija je ta blaznost in tako bo vedno. Klic, ki se pri ljudeh največkrat ponavlja, je ta: Po njih! Ugonobimo jih! Moj klic je edini gotov za vse čase.«

LOVSKI NAGON V ČLOVEKU

Človek sicer nosi v sebi nagon lova, a vprašanje je, koliko mu sme kot civilizirano bitje popustiti. Ali naj sprejme trgovčev trditev, da obstoji civilizacija prav v tem, da je človekov lov z razliko od živalskega bolj načrten, razumski, prefinjen in krutejši?

Kar se tiče lova na divjad, bi rekel, da to drži. Po svetu se potika na milijone lovcev — Italija beleži v tem žalostne rekorde —, ki na divjad ne streljajo več iz potrebe po hrani, ampak samo v

zadostitev svojega lovskega nagona. Prazna so vsa njihova pravila za omejitve te morije, le redki se jih drže. Njihova strast ne zastane niti, ko vzamejo na piko primerke takih živalskih vrst, ki so na tem, da izumrejo. V našem času, ko zverina za človeka ni več nevarnost in jo z modernimi sredstvi z lahkoto drži v šahu, se mi zdi ta gonja za zverjadjo prava norost.

Lov na sovratnike skuša civilizirani človek omejiti s proglašanjem osnovnih človečanskih pravic, s kongresi za mir in s konferencami za razorožitev. Prav isti ljudje, ki se navadno na takih srečanjih šopirijo, pa skrbno pazijo, da so njihove države do zob oborožene. Da služi to za obrambo, je kaj enostaven izgovor. Stari so pravili: »Če hočeš mir, pripravljaj vojno.« Ko vojno pripravljaj, dosežeš mir, ker se te vsi boje, a pozabili so dodati, da potem vojno tudi začneš.

NI VZGOJE PROTI VOJNI

Ali je možno v temeljih omehčati to človekovo strast? Vsaj deloma je gotovo možno, a ljudje prav malo naredijo v tem smislu. Poglejmo samo naše otroke! Že v detinstvu se jim zbudi nagon, da bi imeli v rokah orožje, se z njim ne samo branili, ampak tudi napadali. Tu že čaka starše in vse odrasle prva naloga: otroka bi ne smeli v tem njegovem nagnjenju podpirati s kupovanjem igračk, s katerimi si otrok pripravi celo orožarno. Tudi gledanje takih filmov ali branje takih slikanic, iz katerih sledi, da je smisel človeške družbe v tem, da se pobija, podžiga otrokov nagon nasilja.

Ko človek odraste, mu slabega zgleda nikoli ne manjka. Moški, ki gredo v vojaško službo, najdejo navadno tam uradno potrditve vseh napadalnih teženj. V vojski ni nikogar, ki bi vzgajal in fante učil, da pride orožje v poštev samo v skrajnem primeru, za obrambo pred nasilno krivico. In tudi taka razlaga pusti še nič koliko vprašanj neresenih za človeka, ki se v svoji vesti poglubi v te probleme.

»Dan emigranta« v Čedadu

Tradicionalni »Dan emigranta« v Čedadu, ki je že vrsto let na praznik sv. Treh kraljev, je letos bolj kot kdaj prej izvenel kot izraz življenjske sile beneških Slovencev v videmski pokrajini.

Pravilno je označil v svojem govoru Ivan Florjančič kot predstavnik Zveze slovenskih izseljencev iz Benečije to srečanje kot potrditev »naše volje, da se predstavimo kot slovenska narodnostna skupina Benečije, poštena in ponosna, ki sebe ne zanika, ampak ostaja zvesta svoji mali domovini med gorami, svojemu narodu in jeziku. Zaradi tega nam ne bodo mogli več reči, da nismo, da ne obstajamo, ker bi to ne bila resnica. Mi hočemo živeti, hočemo, da se spoštuje naše narodno in jezikovno bogastvo.«

Poleg Florjančiča so spregovorili še predsednik društva I. Trinko dr. Viljem Cerno, deželni svetovalec Romano Specogna in deželni odbornik za kulturo dr. Carlo Volpe.

Pri kulturnem delu programa so sodelovali Beneški godci pod vodstvom Antona Birtiča, pevski zbor Rečan, ki ga vodi Aldo Klodič, rezijanska folklorna skupina in nazadnje SS gledališče iz Trsta s Sto-

kovo enodejanko »Mutasti muzikant«.

Prireditve so se udeležili številni politični in prosvetni predstavniki naših društev in združenj, med njimi poslanec Albin Skerk in deželni svetovalec dr. Drago Stoka.

Odobrena slovenska televizija v naši deželi

Na zadnji seji dveh parlamentarnih komisij, ki se ukvarjata z reformo italijanske RAI-TV, je bil sprejet predlog, ki ga je predložil poslanec Albin Skerk iz Trsta skupno s poslanci drugih strank (Charnoux - Dolina Aosta, Mitterdorfer - Južna Tirolska, Baslini - PLI, Dino Moro in Loris Fortuna - PSI, Matteotti - PSDI, Bandiera - PRI, Geromiletto - PLI, Lizzero in Menichino - PCI). Tržaški demokratski poslanec Corrado Belci je predložil svoj popravek, ki ga pa je nato umaknil.

Končni predlog, ki so ga odobrili in vključili v besedilo o RAI-TV, se glasi: RAI-TV se nalaga dolžnost (čl. 19, črka C), da izvede radijske in televizijske oddaje v nemščini za pokrajino Bocen, v francosčini za Dolino Aosta in v slovenščini za deželo Furlanija-Juljska krajina.

Se pravzaprav res kdaj uresniči okoliščine, ki opravičujejo ubijanje bližnjega? Kdo bi zato mogel obsojati tiste mladeniče, ki tudi v mirnem času zavračajo vojaško službo zaradi vesti? Kdor meni, da v svoji načelnosti nima pravih, naj si poskusi zamisliti Kristusa, vihtečega meč v roki.

Nevarno je tudi, da postane človeku današnja vojska bolj opravičljiva, ker je manj osebna. Težje je iti nad brata z golim nožem, iz oči v oči, kakor spustiti bombo z letala. Ko pade, si že daleč in nič ne vidiš, kako mesari otroke in matere in vse, kar je živega. Ali je ta vojak moderne dobe bolj opravičen, kakor stari vojščaki; in ali ni tesno povezan z njimi tisti, ki je dal ukaz, da se je letalo vzdignilo in končno tudi tisti med nami, ki tako početje javno ali tudi sam pri sebi zagovarja?

VOJNA ŽARIŠČA VSEPOVSOD

Danes so vojna žarišča na gosto posejana po vsem svetu. V jugovzhodni Aziji se kljub uradnemu premirju nadaljuje vietnamska žalostna vojna, na Bližnjem vzhodu so na dnevnem redu spopadi, v mladih afriških državah povzročajo nemiri številne človeške žrtve in stara Evropa jim daje slab zgled, ko še naprej goni svojo kolonialno histerijo. V sami Evropi je obsedel Irce bratomorni demon, v Južni Ameriki so preobrati v vojaškimi udarom in nasiljem nekaj običajnega.

Vojna industrija izdeluje toliko opreme, da bi z istimi sredstvi lahko mimogrede rešili problem lakote v svetu. Tekma k oborožitvi se nadaljuje brez prestanka. Nove države stopajo v vrsto vojaških veselil. Arabske dežele se za ceno dragega petroleja na moč oborožujejo in kdor jim daje ta sredstva, pred svetovno javnostjo zaman hlina, da mu je mar za njihovo svobodo, samostojnost in varnost. To so pravljice, zakaj v resnici mu diši samo arabski petrolej.

Perzijski šah je pred kratkim obljubil svoji vojski tako opremo, da ji bodo največje vojaške sile zanjo zavistne. Na ravni veselil sta se o problemih razorožitve pogovarjala konec novembra v Vladivostoku ameriški predsednik Ford in tajnik sovjetske partije Brežnjev. Politični opazovalci tolmačijo zaključke tega srečanja negativno. List »New York Times« je zapisal celo, da novi sporazum prav nič ne ovira atomske vojne, ampak jo celo načrtuje.

Morda bi zašel predaleč v pesimizem, če bi bil prepričan, da bo človeštvo kdaj poseglo po teh skrajnih sredstvih. Nasprotno, trdno verujem, da se to ne bo nikoli zgodilo in na vso moč želim, da bi vsakoletno praznovanje božične skrivnosti prineslo v človeška srca nekoliko več miline.

Svetovni dan miru, ki ga že več let praznujemo prvega januarja, hoče biti pomenljiv začetek vsakega novega leta. Da bi tudi to ne bila samo fraza, je pa važno, da se vsak človek, od najvišjega politika do najpreprostejšega državljanja, v svoji duši zavzame za to misel in nosi v sebi sklep za njeno skorajšnjo uresničitev. Miru bodo deležni ljudje, ki so ga vredni, ki so Bogu po volji.

D. ČOTAR

Volitve v šolske svete Bodočnost sloni na naši mladini

V februarju bodo volitve v razne šolske svete. Tri nedelje zaporedoma bodo starši poklicani na volišča po raznih šolah (osnovne 9. februarja, nižje srednje 16. in višje srednje šole v nedeljo 23. februarja).

Ze sedaj, ko se na volitve šele pripravljamo, je slišati razne ugovore in godrnjanje. Mnogi so, ki bi želeli, naj bi na šoli šlo kot je šlo do sedaj. Toda to ni več mogoče. Novi šolski dekreti poverjajo tudi staršem in drugim dejavnikom mero odgovornosti za šolo in za vzgojo mladeži na šoli.

To je končno tudi prav. Saj je vendar šola tako važna ustanova, da ni prav, če bi ostala še naprej prepuščena le volji države in njenih zakonov ter šolnikov. Živimo v demokratični družbi, ki pomeni soudeležbo ljudstva pri vodenju vseh javnih ustanov. Nelogično in nedemokratično bi bilo, če bi bila šola izvzeta od te soudeležbe. Zato iz tega razloga pozdravljamo nove šolske dekrete.

Toda demokratična soudeležba ljudstva pri vodenju šole pomeni tudi soudeležbo pri odgovornosti, pomeni tudi sodelovanje in skrb za šolo. Tega številni ne marajo, ker bolj ljubijo mirno življenje.

Priljubljeni izgovor: »Saj ga pošiljam v šolo zato, da bodo tam učitelji in profesorji iz njega kaj naredili,« ne bo držal več. Tudi ti, oče in mati, boš moral skrbeti, da bo iz tvojega otroka kaj, saj tudi tebi daje sedaj država pravico in dolžnost, da pomagaš, da bo iz tvojega otroka kaj. Tega naj se zavedajo starši, ki bodo izvoljeni v razne šolske svete.

Novi dekreti pa bodo morali premagati še druge nevarnosti poleg brezbrzičnosti staršev. Prva taka nevarnost je, da bi se v šolo in v šolsko vzgojo vnesla strankarska politika, kot je opaziti ponekod po velikih italijanskih mestih. Strankarska politika v šoli bi pomenila smrt šole.

Mislím, da moramo predvsem mi Slovenci, ki smo narodna manjšina in so zato naše šole posebno občutljivo telo za sleherno strankarsko politiko, paziti, da tej politiki ne bomo dali vstopa v naše šole. To pokažimo takoj pri sestavi kandidatnih list. Upati smemo namreč, da bo ostalo pri dogovoru, da ne bo strankarskih kandidatnih list nikjer.

Ob tem pa ne smemo zapirati oči pred dejstvom, da so naše družine ideološko diferencirane, to se pravi, da so verne in neverne po svojem svetovnem naziranju, politično pa marksistično in nemarksistično opredeljene. To je danes dejstvo. Ker je šola skupen dom za otroke vseh slovenskih staršev, ne sme mimo tega dejstva.

Nova šolska zakonodaja ima to pred očmi. Zaradi tega predvideva za glavne šolske svete različne kandidatne liste in v nekaterih primerih celo določa, da mora imeti svoje zastopnike tudi manjšina. Razlog je, naj bi pri vodstvu šole in s tem pri vzgoji otrok bilo mogoče slišati glas vseh idejnih struj in naj bi šola ne postala monopol ene same, kot je v totalitarnih državah.

Pametna rešitev za naše slovenske šole bi bila tista, ki so jo člani šolskega sveta v Gorici že sprejeli, namreč naj bi sporazumno sestavljali enotne mešane kandidatne liste, ki bi na njih bili enakovredno zastopani obe glavni idejni naziranji med

nami. Tako izvoljeni predstavniki staršev bi lahko pomagali učiteljem in profesorjem, da bo naša šola vzgajala tako, da ne bo žalila čustev nikogar.

Kajti ideološka nestrpnost utegne postati druga nevarnost za naše šole. Navajeni, da so bile šole zmeraj »naše«, to se pravi zmeraj ozko ideološko usmerjene (v preteklosti liberalne in klerikalne, danes v Sloveniji marksistične), se slovenski učitelji in profesorji težko vzivita v dejstvo, da na šoli nista poklicana, da vcepljata svojo ideologijo, temveč da vzgajata za tiste občeloveške in slovenske ideale, ki so sprejemljivi vsem dijakom.

Da se ustvari takšna ideološko strpna šola, bodo morali pomagati ravno zastopniki staršev. Vsekakor bi bilo prav, da bi se o zadevi oglasili še drugi.

(r+r)

OKNO V DANAŠNJI SVET

Maša sv. očeta za mir na svetu

Na novoletni dan je sv. oče daroval v baziliki sv. Petra mašo za mir na svetu. Saj se ravno po njegovi volji zadnja leta praznuje novoletni dan kot svetovni dan miru. Pri maši so peli dečki pevci, ki so imeli v dneh med božičem in novim letom v Rimu svoj mednarodni kongres. Opravili so tudi svetoletno romanje. Vseh dečkov pevcev — ki se uradno imenujejo z latinskim imenom Pueri cantores — se je zbralo v Rimu okrog 10.000.

Navodila za pravi odnos do Judov

Kardinal Willebrands, ki vodi tajništvo za ekumenizem in tudi tajništvo za stik z Judi, je izdal navodila za pravi odnos do Judov. Predvsem svari pred krivičnim obsojanjem Judov, da so krivi Jezusove smrti. Poudarja pomen sv. pisma stare zaveze, ki ga imamo od Judov in ki je pripravljalo pot krščanstvu. Priznava zgodovinsko krivdo kristjanov za preganjanje Judov v teku zgodovine. Priporoča skupno proučevanje sv. pisma z judovskimi znanstveniki.

Kardinal König o zadnjih 25 letih

Kardinal König je imel v Rimu predavanje, v katerem je ocenil dobo od leta 1950-1975, tj. od predzadnjega do zadnjega svetega leta. Dejal je, da je nagli tehnični in znanstveni napredek v tem obdobju sprva ljudi kar nekam omamil. Svoj davek tej omami je plačala tudi Cerkev. V njej je po zadnjem koncilu prišlo do krize rasti, ki je prinesla nemir med široke množice vernikov. Sveto leto naj bi po kardinalovih besedah pripomoglo k reševanju te krize in pospešilo rast vere. Kardinal König upa, da bo Cerkev v prihodnosti v veliko rečeh spretnejša, se bo bolj držala tega, kar je bistveno v Kristusovem nauku in bo vedno bolj svobodna od vseh oblik oblasti.

Dan molitve v Sev. Ameriki

Po želji ameriškega predsednika Forda so v sredo 18. decembra v ZDA opravili dan molitve. Predsednik Ford je dejal:

(Ob 9. občnem zboru SLOKAD-a)

Nekaj povsem naravnega je, da se vprašujemo po bodočnosti. Ko spomlad kmet obhodi polje, se tudi vprašuje po izgledih letine. Tako se tudi mi nehoti vprašujemo, kakšno bo obličje zemlje čez nekaj let ali desetletij. Ali mi, ki se danes trudimo na različnih področjih in morda na ta ali oni način poskušamo oblikovati mladino ter jo pripravljati za bodočnost, pravilno razumemo čas in njegove potrebe? Delamo prav? So izgledi za kako veselo pričakovanje in upanje?

Vse to mi je rojilo po glavi, ko sem se odpravil na občni zbor SLOKAD-a (Slovenskega karitativnega društva v Trstu), ki je bil v petek zvečer 20. decembra 1974 v Marijinem domu v ul. Risorta v Trstu.

Dolgoletni predsednik je msgr. Marijan Živic, župnik v Bazovici, in njega sem ob

tej priložnosti zaprosil, naj mi pove o nastanku in delovanju SLOKAD-a.

Kdaj je nastalo vaše društvo?

V letu 1948. Takrat smo duhovniki začutili potrebo, da skupaj z nekaterimi laiki ustanovimo društvo, ki naj bi bilo slovensko in ki bi se posvečalo predvsem dobrodelnosti.

In namen takega društva?

Tretji člen pravilnika pravi: Namen društva je, da moralno in materialno podpira slovensko mladino in druge osebe, zlasti take, ki jih ne podpirajo druge dobrodelne ustanove.

Ali se je društvo vedno držalo tega?

Veliko je bilo težav in še obstajajo. Vsekakor moram priznati, da je bilo storjenega mnogo dela v prid mladine. Za seboj imamo 26 let kolonij, v katere smo sprejeli 5.300 otrok in jim nudili prijetne in zdrave počitnice.

Bi mi našli, kje ste letovali s kolonijami?

Vrniti se moramo dve leti pred nastanek našega društva. Leta 1946 je imelo v Tomaju pri šolskih sestrah Slovensko katetsketo društvo v svoji prvi koloniji 60 otrok; leta 1947 je isto društvo letovalo s 300 otroki in z lastnimi sredstvi v Žabnicah v barakah vojaške uprave. Sledile so kolonije v Naborjetu, Žabnicah, Rigolatu (tri leta), v Enni (dve leti), v Paularu (pet let), v Lamosanu, v Tambrah (tri leta) in od leta 1965 nepretrgoma v Dragi pri Trstu. Skoraj vedno v dveh izmenah. Le v preteklem poletju smo imeli eno izmeno s 67 deklicami.

Nekaterim podpornim ustanovam vedno bolj krčijo višino zneskov in prispevke. Ali se z vami godi isto?

Žal, tako je. Zadnja leta nam pomagajo le toliko, da komaj vzdržujemo kolonijo. Občutno nas je prikrajšala prefektura, ki je včasih dajala podporo za 260 otrok. Baj bo taka podpora prišla v pristojnost dežele Furlanija-Juljska krajina in to kot športni ali rekreativni objekti.

Ce je odtegovanje sredstev res največja zapreka, ali se še vedno plača vzdrževanje kolonij? In ali so kolonije še potrebne?

Priprava in izvedba kolonije zahteva veliko resnega dela. In to ne samo en mesec pred začetkom kolonije. Stalno je treba skrbeti za prošnje, dovoljenja, voditi račune. V glavnem skrbi za to le nekaj oseb. Kolonije se bodo kljub vsemu izplačale. Nujne so, kot so nujne slovenske šole. V njih se otrok nauči tovarištva, tudi žrtve in discipline; tu se rojevala nova poznanstva. Večkrat smo nudili počitniški oddih samo najbolj potrebnim otrokom. A kmalu smo spoznali, da so kolonije potrebne prav vsem našim otrokom.

Ali je potrebno, da tudi starši prispevajo na pomoč s povišanim prispevkom?

Na vsak način bomo skušali ohraniti dosedanj znesek. A če ne bo šlo, bomo morali nujno prispevek zvišati. Otroci so pod skrbnim varstvom naših učiteljev; in tu se zahvaljujem vsem učiteljicam in strojnemu osebju, ki so nam stali ob strani in velikodušno pomagali. Zdaj, ko imamo na razpolago hišo v Dragi, lahko ustvarimo še marsikaj, da se bodo naši malčki udobneje počutili.

Iz vaših izjav je čutiti, da ste trdno odločeni nadaljevati s kolonijami v Dragi ob podpori sestre gđe. Dore, ki je prav gotovo gonilna sila vseh dosedanjih letovanj. Kako pa je z dobrodelnostjo do drugih oseb?

Priznati moram, da cele vasi in župnije nimajo urejene skrbi za potrebne, zlasti za skrite in ponižne ljudi, ki svojih potreb ne razglašajo z velikim zvonom. Odkriti jih je treba in jim poiskati pomoči. Med take ljudi smo po prizadevanju posameznikov razdelili precej darov, ki so jih vedno hvaležno sprejeli. Nekaj časa smo imeli pri sestrah v ul. Risorta tudi kuhinjo za najbolj potrebne dijake.

Mislite nadaljevati s takim delovanjem?

Kristjana mora neprestano priginjati velika misel koncila: dobrodelno delovanje si Cerkev prisvaja kot svojo dolžnost in pravico, kateri se ne more odpovedati. Laiki naj dobrodelnost in pobude za socialno pomoč, zasebno in javno, visoko cenijo in naj po svojih močeh sodelujejo. Odbor in člani pa tudi nečlani naj bi dobrodelnost organizirali po vseh tistih krajih, kjer nobena organizacija ne deluje v prid potrebnim. Dela je, kljub vsesplošni blaginji, veliko, delavcev pa malo. Sem naj bi pristopili mladi ljudje, zlasti tisti, ki imajo v svojih pravih nalogah pomagati svojemu bližnjemu.

V Trstu delujeta, poleg vaše organizacije, še dve dobrodelni ustanovi: Slovenska Vincencijeva konferenca in Slovensko

dobrodelno društvo. Ali imate ožje stike z njima?

Vedno smo sodelovali s tema dvema društvoma, posebno v času kolonij. Vzajemno sodelovanje je bilo in je potrebno in tudi plodonosno.

V upravi imate tudi lepo hišo z vrtom v Dragi. Kako je prišlo do tega?

Finančna uprava nam je dala v najem to hišo (Demanio dello Stato), ki je bila, preden smo jo dobili mi v roke, popolnoma zapuščena. Čeprav je bila stavba še nova, jo je bilo treba vsi prekriti, popraviti in prebeliti ter zamenjati skoraj ves tlak. Okoli stavbe smo namestili precej naprav za igranje otrok. Prekrili smo tudi prostor za hišo. V načrtu imamo letošnje ogrevanje in zgraditev prostornega skladišča. Tako, mislim, bo lahko stavba uporabna skozi vse leto.

Poleg kolonije imamo v Dragi vsakoletne študijske dneve, ki jih prireja Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta. Mladi izobraženci kot tudi skavti in skavtinja imajo tu razna predavanja. Prenočevanje je bilo tudi veliko, posebno številnih skupin iz Jugoslavije. Iz tega sledi, da služba stavlja tudi za druge namene.

Veliko ljudi je bilo že v Dragi. Za ta prostor ve marsikdo. Večkrat so tu prenočevali italijanski skavti iz Trsta in drugih italijanskih mest. Hiša je na voljo vsem. Postati bi morala, čeprav je za nekatere odročna, kraj raznih srečanj skozi vse leto. Upamo, da jo bomo imeli še dolgo v najemu.

Podali ste nekaj statistike, povedali o delovanju in načrtih. Kakšno posebno željo imate za bodočnost?

Pravega vrednotenja, koliko je SLOKAD v resnici vplival na rast in poglobljanje verskega in narodnega življenja na Tržaškem, koliko je naredil dobrega, tega pač nobena statistika ne bo mogla obseči. O tem bo sodil Bog. Znano pa je, da je vera brez dobrih del mrtva. Če smo bili na tem, da zaradi težav prenehamo, toda po treznem premisleku smo slabo misel odgnali. V nas je ljubezen, ki jo je Kristus vsadil v naša srca, in ta ljubezen nas priganja, da ne odnehamo. Skrita in globoka hvaležnost ljudem, ki smo jim nudili pomoč, nam je porok za nadaljnje delovanje. Pač pa bo moral SLOKAD v bodoče utrditi in razširiti organizacijo, povečati in ustanoviti odseke po farah ter poiskati pomočnike, na katere se bo lahko obrnil v času priprave kolonij in pri stalnem stiku s potrebnimi in onemoglimi.

A. M.

SE OBETA NOVA MANJŠINSKA POLITIČNA ORGANIZACIJA?

Pretekli mesec je imela v Trstu svoj redni občni zbor Slovenska kulturno-gospodarska zveza (SKGZ), to je zveza raznih slovenskih kulturnih, gospodarskih, strokovnih in rekreativnih organizacij v Italiji, ki je nastala leta 1954 po rešitvi tržaškega vprašanja. Istočasno se je pa tedaj razpustila politična organizacija Narodna socialistična zveza, katere člani in volivci so se potem pridružili PSI, PCI in Slovenski skupnosti.

Po svojem imenu in statutu SKGZ ni sicer politična organizacija, zato svojim članom dopušča, da delujejo v različnih političnih strankah. Zaradi tega tudi ne nastopa na občinskih, pokrajinskih in deželnih volitvah. Vendar jo nezadovoljivi položaj slovenske narodnostne skupnosti zaskrbja, zato skuša po svojih močeh pritiskati na oblasti in politične stranke.

Koliko pri tem zaleže njen glas, je vprašanje zase. Iz raznih njenih pobud je pa očitno, da hoče nekje dopolniti pomanjkljivo zavzetost in učinkovitost tistih političnih sil vsedržavnega značaja, katere podpira z usmerjanjem slovenskih volivcev.

Značilen je v tem smislu uvodnik v njenem glasilu »Primorski dnevnik« z dne 8. decembra, v katerem je med drugim rečeno: »Njen značaj terja, da se še bolj razvija kot samostojna manjšinska politična organizacija...«

Kako naj si to razlagamo? Ali hoče s tem samo pritiskati na politične stranke ali pa pomeni spoznanje, da so samostojne politične organizacije manjšine nezamenljivo orodje v boju zamejskih Slovencev od Trbiža do Milja za svoje pravice in enakopravnost?

To kar v bistvu stalno zagovarjajo tisti tisoči rojakov, ki podpirajo in volijo Slovensko skupnost, katera brani in uveljavlja samostojno politično predstavništvo manjšine po zgledu Južnih Tirolcev in Valdostancev.

POT S PLANIN

Kot darilo za božične praznike mi je prišla v roke knjiga našega zdravnika, profesorja in političnega delavca dr. Rafka Dolharja »Pot s planin«. To je z njegova druga knjiga o planinah. Leta 1965 je izdal knjigo Pot v planine. Avtor je knjigo posvetil umrlim v gorah. Stevilne avtorjeve fotografije jo krasijo in delajo zelo privlačno. Opremil jo je Edvard Zerjal.

Planinec Rafko Dolhar na svojih sprehodih po vrhovih naših Julijcev govori o svetu, ki mu ga odkriva še neokrnjena narava. Gre mu predvsem za opis in ne toliko za razmišljanje, gre mu za pogovor z gorami, s snežnimi vrhovi in lepotami gora v vseh letnih časih. V začetku knjige omenja tudi svojega očeta, s katerim je začel gorske ture, na koncu pa se ga spominja v posebni planinski molitvi. V njej se mu priporoča, da bi tudi sam vztrajal na poti poguma, zaupanja v življenje in v vztrajnosti, kot mu je oče pokazal, dokler ga »pot za vedno ne odpelje s planin«.

Avtor obžaluje, da so nekatere planinske koče zaprte ali zapuščene kot npr. kočica Zacchi pod Veliko Ponco ali Brunerjeva kočica na poti proti Neveji. Poudarja skrb Južnih Tirolcev, Avstrijcev in Švicarjev za planinske koče, ki jim ne po-

menijo samo prenočišča, ampak tudi prijetno bivališče. Avtor piše tudi o koristnosti žičnic in drugih pobud tehniške pomoči, ki prodira v planine.

Gore mu pomenijo najprej srečanje s samim seboj, z naravo, s človekom. Na vrhovih gorā človek skoro pozabi na svojo narodnost, saj se tu srečajo predstavniki različnih narodnosti kot bratje, kakor da bi gore povezovale skrajne meje dežel. Avtor nas s prijetnim opisom posameznih tur, impresivistično nanizanih, povede najprej na domače planine, zahodne Julijce, nato pa na znane vrhove tirolskih Alp in Dolomitov.

Kljub vabljenim zasanjanjem in zasneženim planjavam v Alpah v območju večnih ledenikov ostane avtor velik ljubitelj domačih snežnih vrhov. Tudi opis domačih tur mu je bolj pri srcu, ker pozna tu vsako pot, stezo, greben, vrh in ime posameznih gora. V domačih planinah se sreča tudi s slavnim slovenskim planincem Dimkom Bertoncljem iz Argentine, ki je sodeloval pri ekspediciji na 7800 m visoki Dhaulagiri v Himalaji.

Knjiga je prijetna za branje, prepričljiva, okusno opremljena s slikami, razumljiva za vse in iskrena. —Jam

Hudodelstvo v naši deželi

V letu 1973 so v deželi Furlanija-Juljska krajina zabeležili 21.592 protizakonitih dejanj in prekrškov ali 33 % več kot v letu 1972 (16.225), medtem ko je v istem obdobju naraslo prebivalstvo za 1,17 %. Število kaznivih dejanj je torej v letu dni znatno poskočilo, vendar pa se še vedno drži precej pod državnim povprečjem: gre za 1.760 kaznivih dejanj na 100.000 prebivalcev (v Italiji 2.794), leta 1972 pa 1.338 (v Italiji 2.580). Kaznivih dejanj neznanih storilcev je bilo leta 1972 5.742, leta 1973 pa kar 12.823 (prirastek znaša torej 123 odstotkov, v Italiji 20 odstotkov).

Statistični podatki, ki sledijo — pripravi jih je osrednji zavod za statistiko —, čeprav niso podrobneje analizirani, predstavljajo neke vrste mapo hudodelstva v deželi. Iz tabele je razvidno, da so največje število prekrškov (2.535 na vsakih 100.000 prebivalcev) zabeležili v tržaški pokrajini, najnižji indeks kriminalnosti pa imajo v pordenonski pokrajini in sicer 1.218 prekrškov na 100.000 prebivalcev. Tržaška pokrajina ima tudi prvenstvo kaznivih dejanj z neznanimi storilci (skoro 68 %) in tatvin (1.674 na 100.000 prebivalcev). Gorica pa se lahko ponaša s prvim mestom na lestvici nekritih bančnih čekov (57 na 100.000 prebivalcev).

Predavanja o Kocbeku

S predavanjem Aleša Lokarja, ki je bilo 23. decembra v Kulturnem domu v Trstu, se je zaključil niz treh predavanj, ki jih je priredilo Kulturno združenje Most in ki so imeli kot skupno temo gledanje na Edvarda Kocbeka. Vsi trije predavatelji, in sicer Marjan Rožanc, Taras Kermauner in Aleš Lokar so v svojem podajanju izhajali iz vtisov, ki so jih odnesli iz osebnih srečanj s pisateljem, te pa so seveda razširili in prešli na celotno Kocbekovo miselnost in literarno delo.

V vsej deželi Furlanija-Juljska krajina je bilo v letu 1973 prijavljenih sodnim oblastem vsega skupaj 9.608 oseb, od tega 997 pod 18. letom starosti. Največje število tožb je bilo v Trstu in sicer 949 na 100.000 prebivalcev, od teh 151 mladoletnih. Število prijavljenih oseb se je v deželi (kot tudi v Italiji) zmanjšalo za 14,4 odstotka, število mladoletnih prijavljenih oseb pa se je dvignilo za 68 %.

Tudi v Jugoslaviji manj turistov

Kot v Italiji in večini drugih držav je tudi v Jugoslaviji bila lanska tujskoprometna dejavnost manjša kot prejšnja leta. Po podatkih, ki so jih objavili v Opatiji na vsakoletnem srečanju predstavnikov jugoslovanske turistične zveze v tujini in turističnimi operaterji Istre, Kvarnera in Gorskega Kotarja, so nočitve tujih gostov v prvih desetih mesecih leta 1974 v primerjavi z istim obdobjem lani padle za 7 do 8 odstotkov. Vendar se je valutni dotok na turističnem področju povečal za 13 %. Zmanjšanje števila tujih gostov je treba pripisati predvsem občutno manjšemu dotoku italijanskih in angleških turistov. V zgoraj omenjenem obdobju so zabeležili kar 900.000 nočitev manj pri italijanskih turistih in 600.000 pri angleških.

Pobude za skupno proslavo svetega leta

Sveto leto bo potekalo v istem času ko bo imel Svetovni svet Cerkv svoje glavno zasedanje. Ti ločeni kristjani posebej priporočajo, da bi prišlo do povezave zlasti v molitvenem tednu za edinost kristjanov od 18. do 25. januarja. V Rimu pa je začel izhajati časopis »Conversazioni«. V članku, ki ga je napisal pastor Lukas Vischer, je tudi vprašanje: »Zakaj bi ne praznovali svetega leta skupaj?«

Socializacija v Lokarjevem očesu

Prejeti smo s prošnjo za objavo: K pismu Aleša Lokarja, ki ga je lani objavil vaš teanik, bi rad dodal nekaj pripomb.

Lokar trdi, naj bi bilo njegovo stališče do slovenske zemlje zgolj »teoretično« razmišljanje v arabi z Vremcem in ne razume, zakaj je to »izredno negativno« v obeh tržaskih Slovenec.

Istočasno pa Lokar trdi, naj bi vaš poročevalec izkrivil celo »tekst in koncept referata«, ki ga je podal na običnem zboru Slovenske skupnosti.

V tem referatu (ki ga je objavil Novi list z dne 24. in 31. oktobra 1974) naj bi imel »samostojno poglavje o problemu socializacije«, medtem ko naj bi spregovoril o zemlji v poglavju z naslovom »gospodarstvo«.

Dejansko pa Lokar podaja lastno politično stališče do zemlje prav v poglavju o »socializaciji«, ki se tako začne: »Socializacija je druga plat procesa demokratizacije v svobodnem svetu. Socializacija sicer posamezniku po navadi ni všeč, toda socializacija je nujnost... Zavedati se moramo, da je v preteklosti dajala socialno varnost zemlja sama. Kdor je imel zemljo, jo je vedno lahko obdeloval in od nje živel... dajala je socialno varnost. Danes je treba socialno varnost in garancijo zagotoviti v okviru sistema: zagotoviti jo mora država, družba, javno pravne ustanove, industrija. Vse to sili človeka v socializacijo.«

V poglavju »gospodarstvo« izvememo celo, naj bi bila zemlja »substitutivni faktor« (kar ni res!), da ima večina sredstva »za veliko bolj akumulativne gradbene, industrijske in terciarne dejavnosti« za uporabo »površin« (končni cilj naj bi bila vedno Lokarjeva »socializacija«, saj zemlja ne daje več, po njegovem, »socialne varnosti«) ipd. Zaradi tega »nič čudnega torej, če opažamo težnjo, da ta zemljišča prehajajo iz manjšinskih v večinske roke. Ta proces pa je za manjšino usoden.«

Po takem zaključku Lokar predlaga, kot nadomestilo za izgubo slovenskega ozemlja, »teoretično razmišljanje o tem, kako »bi bilo pravično postaviti načelo, da moramo v teh tovarnah, ustanovah in urbanističnih objektih (!) v zameno za zemljo, ki smo jo dali (sic!) za gradnjo in razvoj, pridobiti določen vpliv in delitev ugodnosti, ki iz teh dejavnosti izhajajo.«

Očividno je, da taka razorožitvena stališča puščajo ob strani narodnoobrambni odpor manjšine proti izgubljanju svojega ozemlja, kot je pravilno zapisal vaš poročevalec.

Vendar pa je treba dodati, prepuščajoč sodbo čitateljem, da vprašanje slovenskega ozemlja ni niti salonsko niti fantapolitično. Zaradi tega bi bilo boljše če bi Lokar, kot politični aktivist, šel v Standrež in opustil nadaljnje »teoretične« pripevke »k razčiščenju tega problema«, ki je zelo jasen: če nam poberejo, razlastijo ali »socializirajo« zemljo, je z nami konec.

Bogdan Berdon

Nova avtobusna proga za svetoletne romarje

Rimska občina je v pričakovanju svetega leta uvedla novo stalno avtobusno progo, po kateri bo mogoče doseči vse štiri glavne rimske bazilike: sv. Petra, sv. Pavla, sv. Janeza v Lateranu in Marije Snežne.

Sklad za dvojezičnost

Ob procesu proti Samu Pahorju 13. decembra 1974 so profesorji liceja »F. Prešeren« sklenili, da z enodnevnim zaslužkom prispevajo k poravnavi krivičnih sodnih stroškov. V upanju, da bo po plačilu sodnih stroškov ostalo od znatne vsote še kaj denarja, in v prepričanju, da bo v boju za doseg jezikovne enakopravnosti še kdo potreben takega stvarnega dokaza solidarnosti vse slovenske narodne skupnosti, je Samo Pahor sklenil, da z vsoto, ki so mu jo podarili kolegi z liceja »F. Prešeren«, ustanovi poseben »Sklad za dvojezičnost«.

Z odprtjem tekočega računa št. 1650 pri Tržaški kreditni banki v Trstu, ul. Filzi 10, je bil v četrtek 2. januarja 1975 narejen prvi korak na poti k uresničitvi tega sklepa. Ostali koraki, ki so še potrebni za polno delovanje sklada, bodo opravljeni v bližnji bodočnosti.

Ljudje

Stane Raztresen, igralec SS gledališča, je bil deležen važnega priznanja: bil je med nagrajenci iz sklada Staneta Severja; nagrado je prejel za vlogo hlapca Jerneja v Cankarjevi drami; nagrajevanje je bilo ob slovesnosti na škofjeloškem gradu.

Zgonik

Kot po številnih župnijah na Tržaškem in Goriškem so tudi v Zgoniku zaključili božične praznike z lepo uspešo božičnico. V ta namen so povabili na praznik sv. Treh kraljev v goste mešani cerkveni zbor iz Števerjana. Zbor je pod vodstvom pevovodje Hermana Sreberniča zapele vrsto božičnih pesmi. Domači zgoniški otroci so prav tako pogumno nastopili in odpeli vrsto pesmi. Nazadnje je nastopil še domači mešani zbor pod vodstvom Toneta Kostnapfla z božičnim programom.

Velika udeležba priča, da je ljudem božič še vedno praznik in ga radi podoživljajo ne le po domovih, temveč tudi skupno v domači cerkvi.

Kar lepa vrsta otrok se je tudi udeležila nagrajnega tekmovanja za najlepše jaslice po domovih. Večina nagrajenih je izdelala jaslice na kraški motiv.

Tovorni terminal na Fernetičih

Konkretna gradnja tovarnega terminala na Fernetičih, kjer so že izročili namenu 56.000 kv. m parkirnih prostorov, se bo v kratkem začela. Ko bodo dela končana, bo terminal razpolagal z 280.000 kv. metri površine. Obenem so se začela dela za gradnjo odgovarjajočega terminala na jugoslovanski strani. Oba terminala bo povezovala posebna cesta.

Tovorni terminal bo postal obvezna prehodna točka za trgovino z državami vzhodne Evrope in še posebej seveda za Jugoslavijo. Terminal naj bi sprejel približno 500 tovarnjakov dnevno. To je visoka številka, ki znatno prekaša sedanje prometne zahteve. Terminal bo opremljen z raznimi infrastrukturami: mehanično delavnico, avtopralnico, imel bo bencinske čr-

palke, bar, samopostrežno restavracijo, trgovino itd. Za razna opravila, ki zadevajo prehod čez mejo, pa so predvideni uradi za carino, finančno stražo, mejno policijo, veterinarsko službo, laboratorij za analize itd.

Za osebni in turistični promet je na mejnem prehodu prav tako predvidena razširitev; pri tem se misli tudi na gradnjo avtocestnega priključka.

Bralci pišejo

Zaskrbljen sem

Pred sabo imam več pisem in med temi dve vabili za sestanka, ki bi se ju moral udeležiti; prvega kot opazovalec na opnem zboru katol. kulturnega društva »Hrast« v Doberdolu, drugega pa kot izvoljeni predstavnik na listi z lipovo vejico. Obe vabili za isto uro in isti dan. Vendar ni bilo kaj izbirati, ker me je delo v tovarni zadržalo. Tako se nisem nikomur mogel zameriti. Kar nekam zadovoljen sem bil s to rešitvijo.

Na vabilu na sestanek naše politične organizacije je med drugim stalo: »...kot izvoljeni predstavniki se bomo razgovorili o raznih problemih, s katerimi se srečujemo...« Obenem pa sem po telefonu prejel nekak prekljček tega vabila, naj se sestanka ne udeležim, češ da ni bil pravilno sklican in utemeljen.

Jaz bi se bil sestanka kljub »nepravilnosti« udeležil, če mi ne bi bilo poklicno delo tega preprečilo. Seveda bi se komu zameril, to pa mi ni po volji. Zato sem zapisal: »Bil sem zadovoljen s to rešitvijo« (da nisem mogel na nobenega od obeh sestankov).

Toda pri tem me skrbi nekaj drugega. Glasovi, ki jih prejema lista lipove vejice, so se na Goriškem dolgo držali okrog 3.000, zadnje čase pa naglo upadajo. Mar ne tudi zato, ker se besedičenje in prekanje med nami že vleče v mesece? Tisti, ki nosijo odgovornost za našo politično organizacijo, naj se vendarle zamislijo. Bomo mar končali v slepi ulici? Nočem omeniti ne oseb ne skupin, a prav ne dam ne tem ne nim. Pa brez zamere, če sem bil preveč odkritosrčen ali se nisem pravilno izrazil!

R. D.

Ne smemo ostati brezbrizni

Narodnostni značaj naših slovenskih vasi je vedno bolj v nevarnosti. Stari umirajo, mladih pa skoro ni, saj po naših družinah ne marajo več otrok, kolikor pa jih je, silijo v mesto. Tako naše hiše in zemlja vedno bolj prehajajo v tuje roke.

Tu bi morale naše ustanove kot so slovenske občine, zavodi, banke, stranke nekaj ukreniti. Vsaj to, da pridejo hiše ali posestva, če so že na prodaj, v slovenske roke. Slovenski denarni zavodi bi morali pri tem pomagati.

Ni prav, da se nemoteno naseljujejo v naše vasi okrog Gorice (Gabrje, Rupa, Peč...) tujerodci ne da bi mi kaj storili v obrambo narodnostnega sestava teh vasi. Zelel bi udariti plat zvona, kajti naši kraji so ogroženi. Bo kdo od tistih, ki lahko kaj ukrenejo, pristal na mojem pisanju?

A. C.

Zasnežena cerkvena Matajurju (1641 m)

Si že dvignil knjige Mohorjeve družbe?

Primorski slovenski biografski leksikon (PSBL)

1. snopič: A - Bartol

Vse kaže, da je uredništvo leksikona temu gradivu, objavljenemu pod »Prim.«, posvečalo precejšnjo pozornost. To je moč sklepati iz tega, ker tudi pri najbolj prvih zapisih tako gradivo ne manjka, drugič pa tudi zato, ker se nekajkrat avtor literature loči od avtorja članka. Se pravi, da je bila literatura zbrana posebej.

Ce smemo tolmačiti to, se nam zdi, da je bila namerna leksikona tudi ta, da da ljudem v roke kar največ podatkov o gradivu, da postane leksikon prava zakladnica podatkov. Včasih ni morda članek o osebi kot tak poseben vreden, veliko več je vredna dodana literatura, ki nudi bralcu možnost nadaljnjih informacij.

Poseben problem, ki se odpira že v tem zvezku, je prisotnost takih osebnosti, ki niso Primorci ali nimajo s Primorsko po-

sebno važne zveze, oziroma so bili in delovali le krajši čas. V mislih imam tu Emila Adamiča, Ivana Anžič-Klemenčiča, Ivana Baloha in še koga.

Ce bi pojem »osebnosti, ki so delovale na Primorskem ali so v kakršni koli zvezi s Primorsko« preveč širili, tedaj bi utegnili prekoračiti razumne meje in bi leksikon preveč posplošili. Pojma primorskoosti se bo treba oklepati razumno in pretehtano. Točno je ločiti, kdo pride in koga naj leksikon ne obdela, pa bo seveda sprotna naloga uredniškega odbora, ki verjetno ne bo vedno rešena vsem v zadovoljstvo.

Podobno se bo treba vprašati, koliko in katere predstavnike tujega rodu bo kazalo vključiti v to delo. Verjetno se bo treba omejiti le na tiste, ki so v večji meri ali vsaj odločilneje povezali usodo svojega življenja in dela s slovensko skupnostjo na Primorskem.

V prvem snopiču je morda kakšno ime tako, ki bi ga brez škode lahko opustili, ker so te zveze prerahle in morda premalo pomembne. Vendar bo treba pri vsem tem ravnati zelo previdno: raje osebnosti

vključiti, pa čeprav skopo in z manj podatki, kakor pa jo izpustiti.

V takih primerih bo treba imeti pred očmi dejstvo, da enciklopedije ne pišejo sodelavci le zase in le deloma za svoje sodobnike, temveč veliko bolj za prihodnje rodove. In kako neodpušljivo bi bilo, ne zapustiti svojim potomcem bogastva, ki se je nabralo v nas, ki smo ga mi poddedovali od svojih očetov in naši očetje od dedov, pomnoženega z našim prispevkom.

Težave, ki so jih povzročali posamezni članki avtorjem, so že vidne v tem snopiču, množile se bodo verjetno v naslednjih. Tako vidimo, da je vrsta gesel podpisana z uredniško šifro. Ker so vsa ta gesla razmeroma krajše obdelana, slutimo, da tu ni bilo dovolj podatkov ali da jih uredništvo ni moglo dobiti. Ker je leksikon splošno primorski, si bo moral dobiti v večji meri pomoč iz ustanov v matični Sloveniji, da bo lahko izpolnjeval take vrzeli.

Poleg tega so še druga (Oskar Angeli, Mara Apih-Pečar, Josip Balič, Ivan Bano) obdelana s pomanjkljivimi podatki (roj-

stvo, smrt, službovanje itd.). Za njimi bo treba še vrtati, tako bo istočasno nastajalo gradivo za dopolnilni zvezek, ki je obljubljen na koncu celotnega dela.

Toda za ta zvezek so že lahko druga imena, ki so se — kdo ve zakaj — že izmuznila iz tega, a bi po vsej pravici morala tu ostati (tiskarnar Amati, tiskarnar Apollonio, igralec Miha Baloh, in vrsta drugih), za katere smo prepričani, da sodelavci leksikona tu in tam vedo.

Za ocenjevanje posameznih podrobnosti, za analizo posameznih sestavkov tu seveda ni prostora. Že ta problemski zapis se je nekako razširil in zajel stvari, ki so bile predhodne leksikonu, ki so v prvem snopiču, ki pa že kažejo na problematiko celotnega dela.

Drugi naj opišejo napake, ki so jih našli (tudi sam sem ob prebiranju celote srečal marsikaj, od ločil do tu in tam nerodno formuliranih stavkov; od resničnih napak do tiskarskih škratov, (tudi izpuščenih vrstic); od slabega citiranja do nenotnega podajanja in še in še.

Toda kaj je vse to v primeru s celoto, v primeru z gradivom, ki je tu, ki se nam

več ne izmakne! Danes bo delo deležno kritike. Toda ostalo bo. In tisti, ki ga bo danes najbolj obsojal, bo že jutri vneto brskal po njegovih straneh, da bi staknil podatke o osebnosti, ki je pravkar prejela nagrado, slavila obletnico ali umrla in bo treba nekaj o njej napisati. Pustimo času čas...

Cez petdeset let in še prej ne bo nikogar, ki bi leksikon kritiziral zaradi tega, kar je prinesel; vsi in vsakdo pa se bo nad njim jezil za tisto, česar v njem ne bo našel... Tako ima lahko uredniški odbor prijetno zavest, da je storil veliko in hvalevredno ter zaslužno delo. Naj bi ga vztrajno vršil še naprej.

Nikjer nisem zapisal besede o Goriški Mohorjevi družbi. In vendar, da ni ona pristala na tako zamisel in izvedbo tega leksikona, bi ga danes ne imeli. In tudi ne jutri. Take stvari se rojevajo vsakih sto let. GMD je znala prisluhniti potrebi časa. To se ji bo prištevvalo še dolgo v prihodnje.

Konec

Benevolus Lector

